

Veteriner Doğum ve Jinekolojide Kullanılan Bazı Alternatif Tedavi Yöntemleri

Nihat ÖZYURLU¹, İbrahim KÜÇÜKASLAN^{1*}

¹Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Anabilim Dalı, Diyarbakır, TÜRKİYE

Geliş Tarihi/Received
19.09.2018

Kabul Tarihi/Accepted
23.10.2018

Yayın Tarihi/Published
30.06.2019

Öz

Tamamlayıcı veya bütünlüyci tıp olarak da tanımlanan "Alternatif tıp" geleneksel tedavilerin yerine kullanılan tıbbi işlemleri tanımlayan bir terimdir. Alternatif tedavide hastalıkların semptomatik tedavisi yerine vücut bir bütün olarak görülüp sorunlu sistem uyarılarak tedavi amaçlanmaktadır. Bu derlemede veteriner doğum ve jinekoloji alanında yıllardır en çok kullanılan alternatif tedavi yöntemleri olan akupunktur, fitoterapi ve homeopati uygulamaları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akupunktur, alternatif tıp, fitoterapi, homeopati, veteriner

Some Alternative Treatment Methods Used in Veterinary Obstetrics and Gynecology

Abstract

Alternative medicine, also defined as integrative or complementary medicine, is a term that describes the medical procedures used instead of conventional treatments. Instead of symptomatic treatment of diseases, in alternative treatment the body is handled as a whole and treated by stimulating the problematic system. In this review, acupuncture, phytotherapy and homeopathy applications which are commonly used alternative treatment methods for many years in the field of veterinary obstetrics and gynecology have been investigated.

Key Words: Acupuncture, alternative medicine, homeopathy, phytotherapy, veterinary

GİRİŞ

Alternatif tıp, klasik tıbbın dışında kalan uygulamalara verilen genel addir. Çoğu zaman kanıta dayalı tıp öğretileri ile ters düşebilir. Alternatif tıp geleneksel olarak bilinen tedavilerin yerine kullanılan tıbbi işlemleri tanımlayan bir terimdir. Alternatif tıp kesinlikle klasik tıbbi reddetmez. Klasik tıpta semptomatik tedavi yaygın olmasına karşın alternatif tıp canlılığı bir bütün olarak değerlendirir. Semptomların tedavisi yerine aksaklık olan sistemi bulmayı ve sistemi aktive ederek tedavi etmeyi amaçlar. Birbirinden farklı alternatif tedavi yöntemleri bulunmaktadır. Akupunktur, Homeopati, Otohemoterapi, Reiki (Bioenerji Tedavisi), Kriopratik, Fitoterapi, Kriyoterapi, Ayurveda gibi tedavi yöntemleri alternatif tıp içerisinde değerlendirilmektedirler ve bu yöntemler bazı ülkelerde (Çin, Hindistan vb.) klasik tıbbi bir tedavi olarak görülebilmektedir.

Bu derleme, alternatif tedavi olarak veteriner doğum ve jinekoloji alanında en çok uygulanan akupunktur, fitoterapi ve homeopati yöntemlerini bir arada sunabilmek için yapılmıştır.

AKUPUNKTUR

Milattan önce 2200-3000 yılları arasında tedavi amacıyla kullanılmaya başlanan akupunktur Geleneksel Çin Tıbbının

(GÇT) önemli bir parçasıdır (1). Geleneksel Çin Tıbbında akupunkturun prensibini oluşturan Ying ve Yang arasındaki denge; günümüzde sempatik-parasempatik etkileşim olarak adlandırılmaktadır (2). Bu yöneme göre meridyen olarak adlandırılan ve hayat enerjisini vücut içerisinde taşıdığına inanılan ve deride bazı noktalarda kesişen bir sistem bulunmaktadır (3). Bu noktaların uyarılmasıyla bu noktalarla ilişkili organlarda bazı değişimler şekillenir. Topografik olarak tanımlanan ve çeşitli organlarla etkileşimde olan bu noktaların uyarılmasıyla, ilişkili oldukları organlarda bazı değişiklikler şekillenmektedir (4).

Akupunktur noktası uyarılınca nörotransmitter (enkefalin, dinorfin) maddeler salınır ve akupunktur noktalarının ilişkili olduğu organlarda aktivite artışı olur (5). Bu akupunktur noktalarının uyarılmasında çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Bunlar; manuel iğne stimülasyonu, elektroakupunktur, moksibiyon, akuakupunktur (sıvı iğne tekniği), dikiş yerleştirme ve lazer sitümüstasyonudur (6, 7).

Akupunktur; yalancı gebelik, sakin kızgınlık, çeviren inek sendromu, kistik ovaryumlar, prolapsus uteri, retensiyon sekondaryum (8), polikistik ovaryumlar (9, 10), anöstustaki kısıraklarda östrusun uyarılması (11), ovulasyonun uyarılması (12), uterus ve ovaryumların kan akışkanlıklarının uyarılması (13, 14) gibi reproduktif olgularda kullanılmaktadır. Akupunkturun fertilité üzerindeki etkisi üç farklı mekanizma ile açıklanmaktadır; 1) GnRH salınımının stimüle

edilmesi için çeşitli nörotransmitterin salınımına aracılık edebilir 2) uterusun merkezi sempatik sinir aktivitesini inhibe ederek uterusu kan akımını arttırabilir ve 3) merkezi sinir sisteminin ve biyolojik stres cevabını inhibe edebilecek endojen opioidlerin üretimini uyarabilir (15). Manuel iğne stimülasyonu ile lüteinleştirici hormon (LH), folikül stimüle edici hormon (FSH), östradiol ve progesteron gibi çeşitli reproduktif hormonların plazma seviyelerini yükselttiği bildirilmiştir (16-19).

Akupunktur uygulamaları; metritis, endometritis gibi durumlarda infüzyon ve enjeksiyon sağaltımına paralel olarak gerçekleştirilmelidir. Akupunktur tedavisi bu durumlarda özellikle metabolizmanın düzenlenmesi üzerinde etkili olmaktadır. Çünkü bilindiği gibi uterus bozuklukları enfeksiyöz etkenlere bağlı olarak da oluşmaktadır. Stimülasyon, noktalara iğne batırılması, nöralterapötik paraservikal enjeksiyon veya uterusu spesifik çalışan ilaçlar ile gerçekleştirilir. Moksibisyon ise kronik olgularda önerilmektedir (6).

Akupunktur uygulamalarının prolapsus vagina olgularında relaksinin etkisini güçlendirerek prolabe uterus, vagina ve vulvada da tonusu azaltarak tedaviye yardımcı olduğu bildirilmektedir (6, 20).

Akupunkturun puerperal dönem üzerine olumlu etkilerinin olduğu ve yavru zararlarının elle kurtarma işlemlerini kolaylaştırdığı bildirilmektedir (21). Bu dönemde enfeksiyonun toksik bir hal alması durumunda genel tedaviye ek olarak yapılacak akupunktur uygulaması ile karaciğer, böbreküstü bezi ve tiroid gibi hayati organlar düzene sokularak, progesteron, östrojen gibi hormonların fonksiyonlarının düzenlendiği bildirilmektedir (22).

Mastitis vakalarında başvuru akupunktur uygulamalarının meme bezindeki damar geçirgenliğinde görülen bozulmalar üzerine etki ederek kan akışı ve lenf dolaşımını düzenlediği ve bu sayede ödemin durdurulması ile tedaviye önemli bir destek olduğu bildirilmektedir (22).

FİTOTERAPİ

Milattan önceki devirlerden beri bitkilerin hastalıkların tedavisinde kullanıldığı ve etçil hayvanların bile hastalıklarında çeşitli bitkileri tükettikleri bilinmektedir (23, 24). Bitkilerin, terapötik ve hastalık önleyici etkileri bulunmaktadır (23).

Bitki içeriklerinde organizma için hem yararlı hem de oluşan etkiyi arttıran ve/veya oluşan yan etkileri yok eden çeşitli kimyasallar bulunmaktadır. Örneğin kalp yetmezliği için ilaçların eldesinde kullanılan "Yüksük otu (digitalis ferruginea)" bitkisinin özü, kardiyak yetmezliğe bağlı asites olgularının tedavisinde kullanılmaktadır. Bitkinin özündeki aynı aktif maddenin etkinliği doğal yapraktaki haline göre daha güçlü ve yan etkileri daha fazladır. Bitki özü bileşeni tek başına verildiğinde etkisiz ya da zararlı olurken, bitki özündeki diğer aktif maddeler ayrıştırılmadan verildiğinde etkinliğini tam olarak gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle, aktif bileşenlerin kompleks karışımı ifadesi bitkisel ilaç için en doğru tanımlama olacaktır (23).

Fitoterapötik olarak kullanılan birçok bitki bulunmaktadır. Sedatif ve antikonvülsif etkileri bulunan kedi otu, takke otu ve yulaf samanı epilepsinin kontrolünde kullanılır

(24, 25). Isırgan otu içeriğindeki yüksek miktardaki demir varlığıyla anemi tedavisinde faydalı olmaktadır. Anal kese yangılarında, karahindindiba veya civanperçemi çayı kompres olarak kullanılabilir. Tere ve maydanoz iştah açıcı ve detoksifikasyon amacıyla kullanılabilir. Biberiye ağız anti-septiği olarak kullanılırken kırlangıç otu katarakt ve kornea ülserlerinde göz banyosu şeklinde kullanılmaktadır. Konstipasyon olgularında kuru erik, enteritte ise ballı pirinç suyu tüketimi sağaltıcı olarak bildirilmektedir (24).

Bitkisel ilaçlarda standardizasyon sorununa yol açan en büyük problem bitkinin yetiştirildiği toprak ve mevsim, toplama zamanı ve saklama koşullarındaki farklılıkların bitki içeriğindeki aktif tıbbi madde miktarlarında farklılıklara yol açmasıdır (23). Ancak yapılan araştırmalar sonucunda Ceza-yir menekşesi ailesinden vinca rosea'da elde edilen Vinkristin lösemi ve kanser tedavilerinde başarıyla kullanılmaktadır (23). Vinkristin günümüzde özellikle başıboş köpeklerde önemli bir infertilite sorunu olan Transmissible Venereal Tümör (TVT) olgularının tedavisinde başarı ile kullanılmaktadır (26). Kanser ilacı olarak Pasifik porsuk ağacından elde edilen Toxol'de aynı amaçla uygulanmaktadır (27).

Veteriner Hekimliğinde, radyoterapi ve kemoterapinin ciddi yan etkileri mevcuttur. Birçok doğal bileşiğin antitümoral etkileri olduğu belirlenmiştir. Maydanozda bulunan Apigenin, tümöral hücrelerinin çoğalmasını engellemektedir. Geven otu (*Astragalus membranaceus*) ise bilinen bir immunstimülandır. Soya fasulyesinde bulunan Genistein ise bir isoflavonoiddir ve tümörün damarlaşmasını engeller. (27).

Kutsal Fesleğenin (*Ocimum sanctum*) yapraklarından hazırlanan sıvı ekstraktı sığırlarda subklinik mastitislerde lizozimal enzimleri arttırdığı ve total bakteri sayısını azaltıp, immun hücreleri aktive ederek tedavide alternatif bir yöntem olarak kullanılabileceği bildirilmiştir (28).

İneklerde retensiyon sekondaryum sonrasında antibiyotik kullanımı ile ıhlamurun (*Tilia cordata/Tilia platyphyllos*) 10 gün süreyle günlük 40 g oral kullanımı karşılaştırıldığında, fertilitate parametreleri açısından herhangi bir farklılığın belirlenmemesi ve kullanıcıların açık bir avantaj görmemelerine rağmen tedavi için antibiyotik kullanımını azaltabileceği bildirilmiştir (29).

Rahi ve ark. (30) yaptığı çalışma Ashwagandha olarak da bilinen Mor salkım (*Withania somnifera*) ve sarımsak (*Allium sativum*) ekstraktının intrauterin uygulaması ile endometritise bağlı repeat breeder olgularında tedavinin başarılı olduğu ve antibiyotik tedavisine benzer konsepsiyon oranlarının olduğunu bildirmişlerdir. Nim ağacı yaprağı (*Azadirachta indica*) ve sarımsak ekstraktının benzer şekilde endometritisin tedavisinde 7 gün süreyle intrauterin kullanıldığı başka bir çalışmada da fitoterapötik uygulamaların olguları tedavi ettiği ve antibiyotik tedavisi ile yakın konsepsiyon oranları elde edildiği bildirilmiştir (31).

HOMEOPATİ

Homeopati Yunanca'da homoeo (benzer) ve pathos (acı çekmek) kelimelerinden oluşan ve Alman hekim Samuel Hahnemann (1755-1843) tarafından 1796'da geliştirilen "benzer şeyler benzerleriyle tedavi edilebilir" ilkesine dayanan; vücudun kendi kendini tedavi edici yanıtlarının uyarıl-

masıyla iyileşmenin sağlandığı, herhangi bir yan etkisi bulunmayan doğal bir tedavi şeklidir (32-34).

Homeopatik ilaçlarda kullanılan maddelerin etkinlikleri "benzer benzeri tedavi eder" ilkesine bağlıdır. Örneğin; nörostimulan ve diüretik olan kahve, homeopatik dozlarda verildiğinde aşırı idrar atılımı ile birlikte uykusuzluk problemi yaşayan ve sinirsel aktivite sorunu olan bir kişide tedavi edici olabilir (35).

Homeopatik tedavinin etkili olabilmesi için seçilen hastadaki belirtilere tamamen uygun homeopatik maddenin seçilmesi gerekmektedir. Hayvanda farklı bir semptomun bulunması durumunda seçilecek homeopatik madde değişebilmektedir. Bu nedenle, homeopatik maddelerin oluşturdukları semptomları iyi bilmek gereklidir. Homeopatik maddelerin etki spektrumu ve sınırları farklılık göstermektedir (34).

Homeopatik ilaçların elde edilmesinde bitkisel, hayvansal ve kimyasal kaynaklar sulandırılmaktadır. Sulandırma oranı arttıkça etken maddenin etkinliği de artar. Potensleme olarak bilinen sulandırma işlemi; hareketsiz maddedeki aktiviteyi, maddeyi sulandırarak enerjisi açığa çıkartmaktadır. Potensleme, ilaç olarak hazırlanacak maddenin, bir katı (laktöz) veya bir sıvı (alkol-su) ile seyreltilmesi ile yapılır. İlacın gücü, birbirini takip eden, her yüzlük seyrelti için, 1C, 2C, 3C..., şeklinde ifade edilir. Fransa'da yüzlük seyrelti C yerine CH ile gösterilir. Onluk seyreltiler ise İngiltere'de, 1X, 2X, 3X..., Fransa'da 1D, 2D, 3D..., Avrupa'da ise, 10, 20, 30 olarak gösterilir. Seri olarak yapılan seyreltiler sonucunda, homeopatik ilacın etkisinin, azalmak yerine artmasına, *potensizasyon* ya da *güçlenme* adı verilir (23, 36).

Homeopatik preparatlar; sıvı (ampul, damla) veya katı halde (merhem, tablet, globul-minik kürecikler) hazırlanmaktadır ve derialtı, kas içi, lokal veya oral yolla uygulanabilmektedirler (34)

Homeopatik ilaçların etkinlik mekanizması için destek gören açıklama, nükleer fizik ve suyun bilgi hafızası ile ilgili olduğu bildirilmekle birlikte suyun bir hafıza yeteneğini olduğu bildirilmektedir (36). Buna göre aktif homeopatik maddenin iyileştirici gücü seyreltilerle sıvıya geçer ve sıvı bu gücü (iyileştirme bilgisi) hafızasında tutar. Pozitif etkinliği görülen homeopatik ilaçların üzerine yapılan çalışmalar, bu etkinin, plasebo etkisi olmadığını ortaya koymuştur (37).

Veteriner Hekimliği alanında homeopatik ilaçlar ile birçok çalışma bulunmaktadır. *Agnus castus* (ayıt, hayıt), *Apis mellifica* (bal arısı), *Belladonna* (güzelavrat otu), *Pulsatilla* (rüzgârgülü), *Sepia* (mürekkkepbalığı), *Caulophyllum* (aslan kulağı), *Bufo rana* (kuyruksuz kurbağa), *Urtica urens* (küçük ısırgan otu) ve *Thuja occidentalis* (mazi, hayat ağacı) gibi homeopatik ilaç kaynakları veteriner hekimliğinde kullanılmaktadır (38).

Atropa Belladonna (Güzelavrat otu) bitkisinin etkin maddesi parasempatolitik etkili atropin alkaloidi olup taze bitkiden ve kök saplarından elde edilmektedir. Atropin, asetilkolin antagonisti olup zehirlenme hallerinde kalbin ve solunumun durmasına yol açar. Veteriner hekimlikte koliklerde, kabızlıkta, yangısal olmayan ürolojik hastalıklarda, ateş, köpeklerin gençlik hastalığında, metritis, paranzimöz mastitislerde, bronkopnömoni, sinir ağrıları ve göz yangılarında kullanılmaktadır (39, 40). Sığırlarda belladonna uygu-

lamaları için en uygun devrenin, yangının lokalize olduğu, meme derisinin kızardığı, ağrı nöbetlerinin, taşıkardi ve şiddetli terlemenin bulunduğu devre olduğu bildirilmektedir (40, 41).

Bir diğer homeopatik madde ise *Apis mellifica*'dır (Bal arısı). Bal arısının zehirinin en büyük komponenti olan mellitin katyonik bir polipeptit olup, alerjik ve anaflaktik özellikler taşımaktadır (42). Mellitin kapillar geçirgenliğini artırır, mast hücrelerinden histaminin ve trombositlerin yapısını bozarak serotoninin açığa çıkmasını sağlar (43). Bu homeopatiğin özellikle ovaryum kistleri, endokrinolojik bozukluklar, *retentio secundinarum*, infertilite gibi jinekolojik problemlerde (40) ve yangılı ödemlerin tedavisinde etkili olduğu bildirilmektedir (44, 45). Ancak *Apis mellifica*'nın yangısal ödemlerden daha çok alerjik ödemlerde etkili olacağı göz ardı edilmemelidir (46).

Avrupanın yüksek dağlarında yetişen bu bitki türü olan *Arnika montana* (Dağ tütünü, Mastı çiçeği) kurutulmuş homeopatik preparat hazırlanmaktadır. Antiseptik etkili eterik yağları ve arnisini içeren Arnika başlıca dolaşım sistemindeki spazmların giderilmesinde, damarların genişletilmesinde etkili olup tansiyon düşürmektedir. Greiff (47) arnikayı sığırlarda zor doğumlardan sonra kalbinin aşırı yorgunluğuna karşı kullanılabilir mükemmel bir dolaşım toniği olarak tanıtmaktadır.

Vatanı Kuzey Amerika olan *Echinacea angustifolia*'nın (Dar yapraklı kirpi otu) köklerinden hazırlanan preparatları etkin madde olarak ekinasin içermektedir. Bitkinin polisakarit fraksiyonları yangı ve ödem giderici özelliklere sahiptir (48). Sepsisin sağıtımında (39) metrit ve ekstemite yangılarının tedavisinde ateş ve iştahsızlık durumlarında etkili olduğu bildirilmektedir (40). Özellikle lachesis ve pyrogenium ile birlikte mastitis ve puerperal ateş olgularında kullanımı önerilmektedir (49). Başlıca endikasyonlarının deri ve lenf düğümleri ile meme bezleri ve idrar yollarının yangıları, soğuk algınlıkları ve grip ile bağışıklık sisteminin zayıfladığı tüm hastalıklar olduğu bildirilmektedir (50).

Vatanı Güney Amerika olan engerek yılanının zehiri nörotoksik, kardiotoksik ve kuvvetli hemotoksik etkiye sahip olan bir homeopatik olan *Lachesis Muta* (Engerek yılanı) ateşli ve septik olgularda (49), jinekolojik hastalıklar, mastitis, laktasyon bozuklukları ve koliklerde kullanılmaktadır (40). Lachesis, lökositozu artırarak yaranın hızlı bir şekilde temizlenmesini ve iyileşmesini sağlamaktadır (51).

Protoanemonin alkaloidini içeren *Pulsatilla pratensis* (Düğün-Rüzgar çiçeği, Manisa lalesi); bulantı, merkezi sinir sistemi bozuklukları, şok, deri ve mukoza irritasyonları oluşturur. Pulsatilla uygulamaları ile hayvanlarda ovulasyonsuz kızgınlıkların oluşturulabildiği, hayvanların genç yaşta cinsel olgunluğa eriştiği bildirilmektedir (52). Veteriner hekimlikte jinekolojik hastalıklarda (*Retentio secundinarum*, hormonal bozukluklar, fertilitate bozuklukları, endometrit, metrit vakaları ve doğumu kolaylaştırmak için), süt eksikliği, gençlik hastalığı, travma ve bitkinlik (40, 51, 53) ile cinsiyet hormonlarına bağlı dermatozların tedavisinde kullanılmaktadır (54).

Pyrogenium taze kesilmiş sağlıklı sığırların etlerinin preslenmesi ile elde edilen homeopatik bir preparat olup, savunma sisteminin aktivasyonunu, puerperal hastalıklar,

ploöpnömoni (40, 49, 55) deri altı bağ dokusu yangıları ile apseye dönüşen olgularda ve mastitlerin sağıtımında önerilir (39).

Homeopatik maddelerin stimüle edici etkisiyle organizmanın iyileşme süreci başlatılmaktadır (56, 52). İneklerde; homeopatik bir ilaç olan Pulsatilla miniplexin istatistiksel açıdan önemli olmasada postpartum dönemde uterus involusyonunu hızlandırdığını belirlenmiştir (56). *Tarantula cubensis* adlı örümceğin ekstraktı olan theranekron uygulamaları ise doğum sonrası demarkasyon etkisi ile retentio secundinarium oluşumunu engellemekte ve puerperal dönemin sorunsuz bir şekilde geçirilmesi amacıyla uterustaki iyileşmeyi hızlandırıcı olan rejenerasyon ve antifilojistik etkisinden yararlanılmaktadır. Pulsatilla miniplex'in ise ineklerde retentio secundinarium olgularının oluşumunu azalttığı, ancak istatistiksel anlamda önemli farklar oluşturmadığı bildirilmektedir (52).

İneklerde postpartum ilk 10. günde görülen kötü kokulu kırmızı ve kahve renkli sulu uterus akıntıları puerperal metritis, postpartum 21. günlerde ise uterusta %50 den fazla irin ve %50 den fazla mukus veya mukopulent akıntılar klinik endometris olarak tanımlanmaktadır (30).

Postpartum süreçte involusyon sürecinde vaginal akıntılar değerlendirildiği ve theranekron ile kontrol grubunun karşılaştırıldığı bir çalışmada; vaginal akıntının 0 ve 1 dereceli olarak sınıflandırıldığı hayvanlarda theranekronun uterus rejenerasyonunu hızlandırdığı ve kontrol grubu ineklerine göre önemli farklar oluştuğu belirlenmiştir. Vaginal akıntının 2 ve 3 dereceli olduğu ineklerde ise sayısal anlamda bir fark belirlenmesine rağmen, istatistiksel anlamda önemli bir fark bulunmadığı bildirilmiştir (57).

Koch ve Stein (58), meme tümörü bulunan köpeklerde, operasyondan önce birer hafta ara ile üç kez, köpeğin büyüklüğüne göre 3-6 ml dozdaki theranekron enjeksiyonlarının belirgin demarkasyon oluşturarak tümör büyümesini durdurduğunu, hatta bazı olgularda tümörün küçüldüğünü, yeni tümör oluşumunun yıllarca görülmediğini ve yaşam kalitesinin de önemli oranda arttığını vurgulamaktadırlar. *Tarantula cubensis*'in etkileri, tümör büyümesinin durması, genel durumun düzelmesi, lenf nodüllerindeki şişkinliklerin azalması, kapsülün kalınlaşması ve tümörü çevreleyen dokuda demarkasyon şeklinde sıralanmıştır. Yapılan çalışmada theranekron grubundaki köpeklerde elde edilen bulgular Koch ve Stein'in (58) çalışmasındaki bulgularla paralellik göstermektedir (59). Meme tümörlerinde, theranekronun birincil ve ikincil tümör oluşumları üzerine etkinliğinin incelendiği bir çalışmada uygulamanın yeni tümör oluşumunun önlenmesinde kısmi olarak etkili olduğu bildirilmiştir (59).

Thuja occidentalis, mazı veya hayat ağacı, Amerikan hayat ağacı, batı mazısı, doğu hayat ağacı, yalancı beyaz sedir, kuzey beyaz sediri isimleriyle tanınmaktadır. Aromatik, büzüştürücü ve diüretik etkisi olan *Thuja occidentalis*, ciddi gastrointestinal irritasyonlardan kaynaklanan uterus kontraksiyonu refleksinden dolayı abortusu uyabilir. Kullanım sıklığı ise günde 3-6 kez olarak bildirilmektedir. Thuja, böbrek fonksiyonlarını etkileyerek abdomen ve memelerdeki ödemin gerilemesine neden olur. Köpeklerde östrüs aralığının kısaldığı veya uzadığı çeşitli siklus bozukluklarında kullanıldığı gibi, çeşitli dönemlerde gelişen ve semptomları

belirgin olan yalancı gebelik olgularında da etkili olduğu söylenmektedir (60, 61). Yalancı gebelik için kullanılan homeopatik ilaçlardan bazıları şunlardır; Pulsatilla 15C, Urtica urens 3C, Asa foetida D4, Salvia officinalis D2, Urtica urens D6 ve Thuja D30. Homeopatik Urtica urens D6'nın süt üretimini baskıladığı ve ödematöz meme bezi yangılarında da kullanıldığı bildirilmektedir (25, 60). Köpeklerde yalancı gebelikler homeopatik ilaçların kullanımıyla başarılı bir şekilde tedavi edilebilmektedir (60, 61).

Sütçü ineklerde yapılan bir araştırmaya göre; homeopatik Sepia 200c verilen ineklerde doğum sürecinde görülen komplikasyonlarda plasebo uygulananlara göre bir azalma olduğu bildirilmiştir (62). Başka bir çalışmada, bazı homeopatik ilaç kombinasyonlarının uygulanması ile domuzlarda meme ve uterus enfeksiyonlarının önlenildiği ve tedavi edildiği belirtilmiştir (49). Pulsatilla miniplex'in ineklerde postpartum infertilite üzerine etkilerini araştıran bir çalışmada ise bahsi geçen homeopatik uygulaması ile doğum sonrası involusyon sürecinin kısaldığı ve fertilité oranlarının arttığı bildirilmiştir (56).

Klasik homeopatide homeopatik bir maddenin yalnızca spesifik bir hastalık için kullanılması önerilirken günümüzde ise genital sistem patolojilerinde kompleks homeopatik maddelerin de tedavi için başarılı bir şekilde kullanılabilirdiği bildirilmektedir (30, 33, 34).

Holistik tıp alanında kullanılan alternatif yöntemler arasında bulunan nosodeler, aşılamanın yerini alan homeopatik ilaçlar olarak bilinirler. Nosodeler hastalık ürünlerinden yapılan immun modülatörlerdir (63). Köpeklerde önleyici tedavi amaçlı olarak kullanılan homeopatik nosodeler, distemper insidansını azaltmıştır (64). İneklerde de homeopatik nosodelerin mastitis tedavisinde başarılı bir şekilde kullanıldığı bildirilmektedir (65). Pet hayvanlarında homeopatik nosodlardan yaralanan başlıca hastalıklar; Kennel Cough, Feline Flu, Feline AIDS, Feline Leukemia hastalıklarıdır. Ayrıca aşılama sonrası yan etkileri gidermede de homeopatik ilaçlar sıklıkla kullanılır (63, 64).

Yukarıda sunulan bilgiler ışığında; alternatif tedavinin veteriner doğum ve jinekoloji alanında kimi zaman klasik tıbbi tedavileri destekleyici olarak kimi zaman da en az yan etki ile tek başına tedavi amaçlı olarak kullanılabilirdiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Yu C. (1995). Traditional Chinese Veterinary Acupuncture and Moxibustion. Agriculture Press, China.
2. Kaptchuk TJ. (2002). Acupuncture: Theory, Efficacy, and Practice. Ann Intern Med 136:374-383.
3. Fu HJ, He YQ, Gao Y, et al. (2011). Acupuncture on the Endometrial Morphology, the Serum Estradiol and Progesterone Levels, and the Expression of Endometrial Leukaemia-inhibitor Factor and Osteopontin in Rats. Evid-Based Compl Alt. 1-9.
4. Schoen AM. (1993). Introduction to Veterinary Acupuncture: Scientific Basis and Clinical Applications. (In): Annual Convention of the American Association of Equine Practitioners California Proceedings. p. 39. California.
5. Aslan S, Kılıçoğlu Ç. (1993). Veteriner Doğum ve Jinekolojide Akupunktur. Ankara Univ Vet Fak Derg. 40(1): 38-48.

6. Kothbauer O. (1990). Über die Akupunktur und Neuraltherapie bei Fruchtbarkeitsstörungen des Weiblichen Rindes. Tierärztliche Umschau. 45: 225-236.
7. Looney AL. (2000). Acupuncture in Small Animal Patients. Vet Med. 95: 615-630.
8. Lin JH, Chen WW, Wu LS. (2003). Acupuncture Treatments for Animal Reproductive Disorders. Web Journal of Acupuncture. 1540-1543.
9. Billhult A, Stener-Victorin E. (2012). Acupuncture with Manual and Low Frequency Electrical Stimulation as Experienced by Women with Polycystic Ovary Syndrome: A Qualitative Study. BMC Complement Altern Med. 12: 1472-6882.
10. Feng Y, Johansson J, Shao RJ, et al. (2012). Electrical and Manual Acupuncture Stimulation Affect Oestrous Cyclicity And Neuroendocrine Function in an 5a-dihydrotestosterone Induced Rat Polycystic Ovary Syndrome Model. Exp Physiol. 97: 651-662.
11. Niemantsverdriet-Murton AS, Paccamonti D, Eilts BE, et al. (2011). Use of Acupuncture to Induce Cyclicity in Anestrous Mares. J Equine Vet Sci. 31: 97-102.
12. Mo X, Li D, Pu Y, et al. (1993). Clinical Studies on the Mechanism for Acupuncture Stimulation of Ovulation. J Tradit Chin Med. 13: 115-119.
13. Cakmak YO, Akpınar IN, Ekinci G, Bekiroğlu N. (2008). Point-and Frequency-Specific Response of the Testicular Artery to Abdominal Electroacupuncture in Humans. Fertil Steril. 90: 1732-1738.
14. Küçükaslan İ, Aslan S, Ay SS, et al. (2015). Investigation of the Effects of Acupuncture Stimulation on the Size and Blood Flow of Corpus Luteum and Progesterone Levels in Dairy Cows. Kafkas Univ Vet Fak Derg. 21(6): 877-883.
15. Al-Inany H. (2008) Acupuncture for Infertility: A recently released evidence. Middle East Fertility Society Journal. 13(1):67-67.
16. Malven P, Bossut D, Diekman M. (1984). Effects of Naloxone and Electroacupuncture Treatment on Plasma Concentrations of LH in Sheep. Journal of Endocrinology. 101: 75-80.
17. Bossut DF, Stromberg MW, Malven PV. (1986). Electroacupuncture-induced Analgesia in Sheep: Measurement of Cutaneous Pain Thresholds and Plasma Concentrations of Prolactin and Beta-Endorphin Immunoreactivity. Am J Vet Res. 47: 669-676.
18. Lin JH, Liu SH, Chan WW, Wu LS, Pi WP. (1988). Effects of Electroacupuncture and Gonadotropin-Releasing Hormone Treatments on Hormonal Changes in Anoestrous Sows. Am J Chin Med. 16: 117-126.
19. Stener-Victorin E, Kobayashi R, Kurosawa M. (2003). Ovarian Blood Flow Responses to Electro-Acupuncture Stimulation at Different Frequencies and Intensities in Anaesthetized Rats. Auton Neurosci. 108: 50-56.
20. Westermayer E. (1975). Erleichterung der Reposition des Prolaps uteri durch Akupunktur. Wien Tierarztl Mschr. 5: 160-163.
21. Zerobin K, Kothbauer O, Kündig H. (1977). Die Verifizierung des Akupunkturereizes mittels tokographischer Untersuchungen auf den Uterus des Rindes während der Geburts-und Puerperalphase. Dt Ztschr f Akup. 4: 111-7.
22. Kothbauer O, Meng A. (1990). Grundlagen der Veterinar-Akupunktur spezielle Akupunktur bei Rind, Schwein und Pferd. 2nd Ed. Verlag Welsermühl. wels.
23. Stanway A. (1982). Alternative Medicine: A Guide to Natural Therapies. Penguin Books.
24. Levy B. (1950). The Complete Herbal Book for the Dog. Faber and Faber Limited, London.
25. Orey C. (1998). The Essential Guide to Natural Pet Care: Epilepsy. Bowtie Press, California.
26. Özyurtlu N, Bademkiran S, Ünver Ö, Yıldız F, İçen H. (2008). Dişi Bir Köpekte Transmissible Venereal Tümörün Abdominal Ve Subkutan İnguinal Bölgeye Metastazı. Dicle Üniv Vet Fak Derg. 1(2): 48-51.
27. Boik J. (2001). Using Natural Compounds to Treat Cancer in Dogs and other Animals. JAVMA. 20(2): 23.
28. Mukherjee R, Dash PK, Ram GC. (2005). Immunotherapeutic Potential of Ocimum Sanctum (L) in Bovine Subclinical Mastitis. Res Vet Sci. 79: 37-43.
29. Biner B, Bischoff M, Klarer F, et al. (2015). Treatment of Retained Fetal Membranes: Comparison of the Postpartum Period after Routine Treatment or Routine Treatment Including an Additional Phytotherapeutic Substance in Dairy Cattle in Switzerland. Open J Vet Med. 5(04): 93-99.
30. Rahi S, Gupta H, Prasad S, Baithalu R. (2014). Phytotherapy for Endometritis and Subsequent Conception Rate in Repeat Breeding Crossbred Cows. The Indian Journal of Animal Reproduction. 34(1): 9-12.
31. Tomar S, Bharadwaz A, Nema S, Rajput N. (2017). Phytotherapy Has Potential Equivalent to Antibiotic Therapy for Clearing the Endometritis in Crossbred Cattle. The Indian Journal of Animal Reproduction. 38(2): 46-48.
32. Anonim. (2018). Homeopatînin kökeni. Erişim: <http://www.veterinerhomoopati.org.tr/?pnun=5&pt=Hom%C3%B6opati+Hakk%C4%B1nda>. Erişim tarihi: 10.05.2018.
33. Baur J. (1989). Homöopathie in der Tiermedizin. Vet. 1(4):26-33.
34. Hatipoğlu FŞ. (1996). Homeopati, Bazı Homeopatik Maddeler ve Veteriner Hekimlikte Kullanım Alanları. Türk Veteriner Hekimliği Dergisi. 8(4): 47-53.
35. Özyurtlu N, Aslan S. (2007). Homeopati ve Veteriner Hekimliğinde Kullanımı. Veteriner Hekimler Derneği Dergisi. 78(1): 39-42.
36. Vockeroth WG. (1999). Veterinary Homeopathy: An Overview. Can Vet J. 40(8): 592-594.
37. Gibson RG, Gibson SL, MacNeill AD, Buchanan WW. (1980). Homeopathic Therapy in Rheumatoid Arthritis: Evaluation by Double-Blind Clinical Therapeutic Trial. Br J Clin Pharmacol. 9(5): 453-459.
38. Aslan S, Beceriklisoy, HB, Kanca, H. (2005). Homeopatinin Genel Kuralları ve Veteriner Hekimlikte Kullanımı. Bilim ve Teknik Dergisi. Eylül: 29.
39. Merck CC, Sonnenwald B, Rollwage H. (1989). Untersuchungen über den Einsatz homöopathischer Arzneimittel zur Behandlung akuter Mastitiden beim Rind. Berl. Münch. Tierarztl Wschr. 102(8): 266-272.
40. Löscher W, Richter A. (1993). Homöopathika in der Veterinarmedizin und ihre Pharmakologisch/Toxikologische und Arzneimittel Rechtliche Bewertung. Berl, Münch. Tierarz Wschr. 106: 109-118.
41. Otto H. (1982). Erfahrungen mit der Homöopathischen Therapie Akuter Paranchymatöser Mastitiden des Rindes. Tierarztl Umschau. 37: 732-734.
42. Saelinger CB, Higginbotham RD. (1974). Hypersensitivity Responses to Bee Venom and to Mellitin. Int Arch Allergy. 46: 28-37.

43. Wirth W, Gloxhuber C. (1985). Toxikology: für Ärzte, Naturwissenschaftler und Apotheker. George Thieme Verlag. Stuttgart.
44. Niebauer GW, Dorcsi M, Klaring WJ. (1977). Zur Wirkung homöopathischer Mittel am Beispiel des Rattenpfotenödems. Wien Tierarztl Mschr. 64(6/7):180-186.
45. Niebauer GW, Klaring WJ, Dorcsi M. (1978). Die Wirkung von Homöopathischem Apis D30 in Experimentellen Entzündungsmodel. Prakt Tierarztl. 3: 218-224.
46. Wolter H. (1987). Die ödemkrankheit der Ferkel und Laufer. Tierarztl Umschau. 42: 825-828.
47. Greiff W. (1982). Herz-und Kreislaufstörungen der Grosstiere, Besonders der Rinder. Tierarztl Umschau. 37: 865-868.
48. Tragni E, Galli CL, Tubaro A, Del Negro P, Della Loggia R. (1988). Anti-inflammatory Activity Of Echinacea Angustifolia Fractions Separated on the Basis of Molecular Weight. Pharmacol Res Commun. 20: 87-90.
49. Bot G. (1987). Zur prophylaxe und Therapie des Metritis-Mastitis-Agalaktie (MMA) Komplexes des Schweines mit Biologischen Arzneimitteln. Tierarztl Umschau. 42: 907-912.
50. Kent JT. (2009). Homöopathische Arzneimittelbilder: Vorlesungen zur Homöopathischen Materia Medica. 2nd Ed. George Thieme Verlag. Stuttgart.
51. Wolder H. (1976). Möglichkeiten und Grenzen der Homöopathie in der Veterinärmedizin. Wien Tierarztl Msch. 63(6/7): 208-215
52. Castellanos ERS. (1977). Untersuchungen über das Verhalten der Blutzellen beim Rind Vom 1 Bis 3. Tag Postpartum nac Applikation von Pulsatilla Miniplex. Doktora Tezi: Tierärztliche Hochschule Hannover (Klinik für Geburtshilfe und Gynäkologie des Rindes im Richard-Götze-Haus), Hannover, Germany.
53. Wolter H. (1977). Homöopathische Bahandlung Pra- und Postparteler Störungen. Pract Tierarztl. 58(8): 564-567.
54. Westenhuis AH. (1983). Hauterkrankungen in Kleintierpraxis (mit kasuistik), Tierarztl Umschau. 38: 639-650.
55. Schwab FG. (1977). Hienweise zur homöopathischen behandlung von kleintieren. Parkt Tierarzt. 58(8): 572-576.
56. Aslan S, Findik M, Kalender H, et al. (2000). Improvement of Postpartal Fertility of Cows by Pulsatilla Miniplex®. Wien Tierarztl Mschr. 87(12): 359-362.
57. Kaçar C, Zonturlu AK, Oral H, Yıldız S, Arı UÇ. (2007). İneklerde Erken Puerperal Dönemde Theranekron® Uygulamalarının Uterus İnvolyasyonu ve Vaginal Akıntı Üzerine Etkisi. Kafkas Univ Vet Fak Derg, 13(1): 11-15.
58. Koch H, Stein M. (1980). Konservative Behandlung von Neoplasmen der Milchdrüse des Hundes mit Theranekron. Praktische Tierarzt. 61: 424-430.
59. Gültiken N, Vural MR. (2007). The Effect of Tarantula Cubensis Extract Applied in Pre and Postoperative Period of Canine Mammary Tumours. J Istanbul Vet Sci. (2): 13-23.
60. Beceriklisoy HB, Özyurtlu N, Kaya D, Handler J, Aslan S. (2008). Effectiveness of Thuja occidentalis and Urtica urens in Pseudopregnant Bitches. Wien Tierarztl Mschr 95: 263-268.
61. Özyurtlu N, Alaçam E. (2005). Effectiveness of Homeopathy for the Treatment of Pseudopregnancy in Bitches. Turk J Vet Anim Sci. 29(3): 903-907.
62. Williamson AV, Mackie WL, Crawford WJ, Rennie B. (1995). A trial of sepia 200: Prevention of anoestrus problems in dairy cows. Br Homoeopath J. 84(1): 14-20.
63. Patel B, Mashru R. (2017). Viral Nosodes as an Alternative to Vaccination: An Update. J Immunol Vaccine Technol. 2(1): 106.
64. Saxton J. (1991). The Use of Canine Distemper Nosode in Disease Control. Int J Vet Hom. 5(1,2): 8- 12.
65. Day CEI. (1986). Clinical Trials in Bovine Mastitis: Use of Nosodes for Prevention. Br Homoeopath J. 75: 11-14.

Yazışma Adresi:

Doç. Dr. İbrahim KÜÇÜKASLAN
Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve
Jinekoloji Anabilim Dalı, 21280 Diyarbakır, TÜRKİYE
E-mail: i.kucukaslan@gmail.com